

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

13 iunie 2013 *

„Recurs — Înțelegeri — Piața cauciucului butadienic și a cauciucului stiren-butadienic fabricat prin polimerizare în emulsie — Stabilirea unor prețuri-țintă, împărțirea clienților prin acorduri de neagresiune și schimburi de informații comerciale — Probă — Imputabilitatea comportamentului ilicit — Quantumul amenzii — Gravitatea și durata încălcării — Circumstanță agravantă — Încalcări repetate”

În cauza C-511/11 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 26 septembrie 2011,

Versalis SpA, fostă Polimeri Europa SpA, cu sediul în Brindisi (Italia), reprezentată de M. Siragusa, de F. Moretti și de L. Nascimbene, avocați,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de V. Di Bucci, de L. Malferrari și de G. Conte, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, doamna M. Berger (raportor) și domnii A. Borg-Barthet, E. Levits și J.-J. Kasel, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: doamna A. Impellizzeri, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 ianuarie 2013,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: italiana.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Versalis SpA, fostă Polimeri Europa SpA (denumită în continuare „Versalis”) solicită anularea în tot sau în parte a Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 13 iulie 2011, Polimeri Europa/Comisia (T-59/07, Rep., p. II-4687, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care a fost respinsă în parte acțiunea sa prin care urmărea anularea, în măsura în care o privește, a Deciziei C(2006) 5700 final a Comisiei din 29 noiembrie 2006 privind o procedură în temeiul articolului 81 [CE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/F/38.638 – Cauciuc butadienic și cauciuc stiren-butadienic fabricat prin polimerizare în emulsie) (denumită în continuare „decizia în litigiu”) sau, în subsidiar, anularea sau reducerea amenzii care i-a fost aplicată.
- 2 Comisia Europeană a formulat un recurs incident prin care a solicitat anularea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta Tribunalul a anulat în parte decizia în litigiu în ceea ce privește imputarea unei circumstanțe agravante în temeiul încălcărilor repetate și, în consecință, a redus cuantumul amenzii aplicate recurente.

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

- 3 La 7 iunie 2005, Comisia a inițiat o procedură de aplicare a articolului 81 CE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3) în ceea ce privește piața cauciucului butadienic (denumit în continuare „CB”) și a cauciucului stiren-butadienic fabricat prin polimerizare în emulsie (denumit în continuare „CSB”), cauciucuri sintetice utilizate în principal în producția de anvelope. Comisia a adresat o primă comunicare privind obiecțiunile (denumită în continuare „prima comunicare”), între altele, întreprinderilor Versalis, Eni SpA, societatea-mamă a recurente, care deține 100 % din capitalul acesteia, și Syndial SpA (fostă EniChem SpA, denumită în continuare „Syndial”), o altă societate din grupul Eni.
- 4 La 6 aprilie 2006, Comisia a adoptat o a doua comunicare privind obiecțiunile (denumită în continuare „a doua comunicare”). După ce a procedat, la 22 iunie 2006, la audierea întreprinderilor, Comisia a decis să închidă procedura, printre altele, în privința Syndial.
- 5 Procedura administrativă s-a finalizat cu adoptarea, la 29 noiembrie 2006, a deciziei în litigiu. Potrivit articolului 1 din această decizie, Versalis, Eni SpA și celelalte întreprinderi destinate ale deciziei menționate, și anume Bayer AG (denumită în continuare „Bayer”), The Dow Chemical Company, Dow Deutschland Inc., Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH și Dow Europe GmbH (denumite în continuare, împreună, „Dow”), Shell Petroleum NV, Shell Nederland BV și Shell Nederland Chemie BV (denumite în continuare, împreună, „Shell”), Unipetrol a.s., Kaučuk a.s. (denumită în continuare „Kaučuk”) și Trade Stomil sp. z o.o. (denumită în continuare „Stomil”), au încălcat articolul 81 CE și articolul 53 din Acordul privind Spațiul Economic European prin participarea la un acord unic și continuu în cadrul căruia au convenit să stabilească obiective de preț, să împartă clienții prin acorduri de neagresiune și să facă schimb de informații sensibile cu privire la prețuri, la concurenți și la clienți în sectoarele CB și CSB în perioada, în ceea ce privește Versalis, 20 mai 1996-28 noiembrie 2002.
- 6 În această perioadă, potrivit considerentului 26 și următoarelor ale deciziei în litigiu, activitatea aferentă produselor în cauză în cadrul grupului Eni era asigurată inițial de EniChem Elastomeri, o societate controlată indirect de Eni SpA prin intermediul filialei sale EniChem SpA. La 1 noiembrie 1997, EniChem Elastomeri Srl a fuzionat cu EniChem SpA. EniChem SpA era controlată de Eni SpA în proporție de 99,97 %. La 1 ianuarie 2002, EniChem SpA a cedat Versalis activitatea strategică din domeniul chimic, inclusiv activitatea aferentă CB și CSB. De la 21 octombrie 2002, Versalis este controlată direct și integral de Eni SpA.

- 7 În ceea ce privește amenda impusă în decizia în litigiu, aceasta a fost stabilită potrivit Liniilor directe privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „liniile directe”).
- 8 Astfel, Comisia a considerat mai întâi încălcarea săvârșită ca fiind „foarte gravă” și a stabilit cuantumul de plecare pentru calculul amenzii făcând distincție în funcție de vânzările de CB și de CSB ale fiecăreia dintre întreprinderile în cauză în anul 2001. În ceea ce privește EniChem, adică orice societate deținută de Eni SpA, valoarea vânzărilor de CB și de CSB se ridica, potrivit considerentului (468) al deciziei în litigiu, la 164,902 milioane de euro în anul 2001. Având în vedere această valoare, EniChem era prima întreprindere implicată în încălcarea menționată, în termeni de vânzări de CB și de CSB. Pe această bază, Comisia a stabilit cuantumul de plecare al amenzii impuse Versalis la 55 de milioane de euro.
- 9 În continuare, Comisia a aplicat coeficienți multiplicatori în scop de descurajare, eșalonați în funcție de cifrele de afaceri mondiale realizate de întreprinderile în cauză în cursul anului 2005. Apreciind că nu trebuia să se impună niciun coeficient multiplicator în privința Stomil, a cărei cifră de afaceri se ridica la 38 de milioane de euro, și nici a Kaučuk, a cărei cifră de afaceri se ridica la 2,718 miliarde de euro, Comisia a aplicat coeficienți multiplicatori de 1,5 în privința Bayer, de 1,75 în privința Dow, de 2 în privința Eni SpA și a Versalis și de 3 în privința Shell, ale căror cifre de afaceri se ridicau la 27,383 miliarde de euro, la 37,221 miliarde de euro, la 73,738 miliarde de euro și, respectiv, la 246,549 miliarde de euro.
- 10 În plus, în ceea ce privește Versalis și Eni SpA, cuantumul amenzii a fost majorat cu 65 % pentru motivul că aceste societăți au participat la încălcarea în cauză timp de șase ani și șase luni.
- 11 În sfârșit, apreciind că „EniChem” fusese deja destinată a două decizii anterioare de constatare a unor încălcări ale dreptului concurenței al Uniunii, și anume Decizia 86/398/CEE a Comisiei din 23 aprilie 1986 privind o procedură în temeiul articolului 85 din Tratatul CEE (IV/31.149 – Polipropilenă) (JO L 230, p. 1, denumită în continuare „Decizia polipropilenă”) și Decizia 94/599/CE a Comisiei din 27 iulie 1994 privind o procedură în temeiul articolului 85 din Tratatul CEE (IV/31.865 – PVC) (JO L 239, p. 14, denumită în continuare „Decizia PVC II”), Comisia a majorat cuantumul de bază al amenzii reținut pentru Versalis cu 50 % pentru încălcări repetate.
- 12 În consecință, la articolul 2 litera (c) din decizia în litigiu, Comisia a impus Versalis, în solidar cu societatea sa mamă, Eni SpA, o amendă de 272,25 milioane de euro.

Acțiunea în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 13 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 20 februarie 2007, Versalis a introdus o acțiune prin care urmărea, cu titlu principal, anularea deciziei în litigiu și, în subsidiar, anularea sau reducerea amenzii care i-a fost impusă. Aceasta a invocat, în esență, 16 motive în susținerea concluziilor sale.
- 14 Aceste motive s-au întemeiat, printre altele, pe încălcarea dreptului la apărare (al treilea motiv), pe stabilirea nelegală a răspunderii pentru încălcare în sarcina sa (al șaptelea motiv), precum și pe constatarea nefondată a existenței unei înțelegeri și a participării sale la aceasta (al optulea și al nouălea motiv). În ceea ce privește cuantumul amenzii aplicate recurenței, aceasta a invocat caracterul nefondat al aprecierii gravității încălcării (al zecelea motiv), stabilirea incorectă a coeficientului multiplicator în scop de descurajare (al doisprezecelea motiv), precum și caracterul nejustificat al majorării cuantumulului de bază al amenzii pentru încălcări repetate (al paisprezecelea motiv).
- 15 În hotărârea atacată, Tribunalul a arătat în special următoarele.

- 16 În ceea ce privește presupusa încălcare a dreptului la apărare, care ar rezulta dintr-o divergență între a doua comunicare și decizia în litigiu, Tribunalul a considerat, la punctul 84 din hotărârea atacată, că acest motiv se baza pe premisa că, „în comunicările privind obiecțiunile, Comisia ar fi reținut răspunderea EniChem SpA (devenită Syndial) pentru perioada dintre 20 mai 1996 și 1 ianuarie 2002, deși, în decizia [în litigiu], Comisia nu ar reține decât răspunderea [Versalis], inclusiv pentru perioada menționată anterior, în care aceasta nu activa în producția și distribuția produselor în cauză”.
- 17 Or, Tribunalul a arătat, la punctul 85 din hotărârea atacată, că a doua comunicare menționa că Versalis trebuia „să fie considerată responsabilă pentru încălcare în perioada 20 mai 1996-28 noiembrie 2002” și a reținut, „ca și decizia [în litigiu] [considerentele (365)-(373)], răspunderea [Versalis] pentru ansamblul perioadei încălcării”. La punctul 86 din hotărâre, Tribunalul a constatat că această comunicare preciza în plus că, „în măsura în care EniChem SpA controla 100 % din capitalul [Versalis] între 1 ianuarie și 20 octombrie 2002, Syndial [trebuia] să răspundă în solidar pentru încălcarea comisă de [Versalis] pentru această perioadă”. Potrivit Tribunalului, rezulta din aceasta că „a doua comunicare [...] nu [reținea] răspunderea Syndial decât pentru o perioadă limitată, în calitatea sa de societate-mamă a [Versalis] între 1 ianuarie și 20 octombrie 2002, iar nu pentru întreaga durată a încălcării”. Tribunalul a concluzionat, la punctul 87 din hotărârea menționată, că premisa Versalis era greșită.
- 18 În ceea ce privește imputarea încălcării în sarcina recurente, Tribunalul a arătat că, atunci când două entități constituie aceeași entitate economică, faptul că entitatea care a săvârșit încălcarea există încă nu împiedică, în sine, sancționarea entității căreia aceasta i-a transferat activitățile sale economice. Potrivit Tribunalului, aceasta este situația în special atunci când aceste entități au fost sub controlul aceleiași persoane și au aplicat în esență aceleași instrucțiuni comerciale.
- 19 Tribunalul a considerat, la punctul 126 din hotărârea atacată, că, în speță, era „cert că, în perioada comportamentelor lor ilicite, EniChem SpA și [Versalis] erau deținute în întregime, direct sau indirect, de aceeași societate, și anume Eni [SpA]”. În aceste condiții, potrivit Tribunalului, „principiul răspunderii personale nu se opune[a] aplicării sancțiunii pentru încălcarea săvârșită mai întâi de EniChem SpA și continuată apoi de [Versalis] în mod global acesteia din urmă”. În plus, Tribunalul a apreciat, la punctul 129 din hotărârea menționată, că „o sancțiune impusă unei întreprinderi care continuă să existe din punct de vedere juridic, dar care nu mai exercită activități economice risc[a] să fie lipsită de un efect descurajator” și că „întreprinderile s-ar putea sustrage aplicării de sancțiuni prin simplul fapt că identitatea lor a fost modificată în urma restructurărilor, a cesiunilor sau a altor schimbări juridice sau organizaționale”.
- 20 În ceea ce privește motivul întemeiat pe caracterul nefondat al constatării existenței unei înțelegeri, Tribunalul a hotărât, la punctul 168 din hotărârea atacată, mai întâi, că argumentul invocat de Versalis împotriva secțiunii 4.3 din decizia în litigiu, intitulată „Reuniuni în cadrul înțelegerii”, „ale cărei elemente esențiale de fapt și de drept sunt reproduse numai în anexele A 23-A 25 la cererea introductivă, nu îndepline[au] cerințele impuse de articolul 21 din statutul Curții de Justiție [a Uniunii Europene] și de articolul 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură [al Tribunalului]”. Tribunalul a hotărât, în consecință, că argumentul menționat era inadmisibil.
- 21 În plus, în ceea ce privește pretensele contradicții existente între anumite declarații pe care Bayer și Dow le făcuseră în cursul procedurii administrative și alte declarații făcute de salariați ai acestor societăți, Tribunalul a constatat în special, la punctele 180 și 198 din hotărârea atacată, că „răspunsurile date în numele unei întreprinderi ca atare au o credibilitate care o depășește pe cea pe care ar putea să o aibă răspunsul dat de un membru al personalului acesteia, oricare ar fi experiența sau opinia personală a acestuia din urmă”.
- 22 În ceea ce privește calificarea încălcării în cauză drept „foarte gravă”, Tribunalul a amintit, la punctul 222 din această hotărâre, că decizia în litigiu sancționa încheierea unor acorduri privind obiective de prețuri, împărțirea pieței și schimbul de date comerciale sensibile și că aceste practici constituiau, prin natura lor, încălcări foarte grave. Tribunalul a adăugat că Comisia a indicat în această

decizie că „nu era posibilă măsurarea impactului real al înțelegerii”, care ar fi acoperit ansamblul teritoriului Spațiului Economic European (SEE), deși „acordurile în cauză au fost puse în aplicare de întreprinderile vizate și au avut, prin urmare, un efect pe piață”. La punctul 228 din hotărârea menționată, Tribunalul a respins argumentele invocate de Versalis întemeiate pe lipsa unor astfel de efecte. În ceea ce privește dimensiunea pieței, care nu ar fi decât un element printre alte elemente de care Comisia ar putea ține seama, Tribunalul a hotărât, la punctul 229 din aceeași hotărâre, că „nimic nu permite[a] să se considere că Comisia a săvârșit o eroare în decizia [în litigiu] estimând piața relevantă la un quantum de «cel puțin» 550 de milioane de euro în 2001 [și că o eventuală] eroare în minus privind această cifră a cauzat un prejudiciu pentru [Versalis]”.

- 23 În ceea ce privește motivul întemeiat pe aplicarea nelegală a coeficientului multiplicator în scop de descurajare, Tribunalul a considerat, la punctul 250 din hotărârea atacată, că elementele care i-au permis Comisiei să determine coeficientul multiplicator în privința Eni SpA și a Versalis reieșeau în mod clar din decizia în litigiu și că nu rezulta din aceasta că Comisia ar fi vizat alte elemente decât cifrele de afaceri globale și dimensiunea relativă a întreprinderilor în cauză. Tribunalul a arătat, la punctul 251 din hotărârea menționată, că cifrele de afaceri mondiale din anul 2005 fuseseră de 27,383 miliarde de euro pentru Bayer, de 37,221 miliarde de euro pentru Dow (cu alte cuvinte, cu 35,93 % mai mult decât Bayer) și de 73,738 miliarde de euro pentru EniChem (cu alte cuvinte, cu 169,28 % mai mult decât Bayer și cu 98,11 % mai mult decât Dow).
- 24 În aceste condiții, faptul că coeficientul multiplicator reținut în privința Versalis a fost majorat cu 14,28 % în raport cu cel aplicat Dow (2 față de 1,75), acesta din urmă fiind el însuși majorat cu 16,66 % în raport cu cel aplicat Bayer (1,75 față de 1,5), nu a putut constitui, potrivit Tribunalului, o încălcare a principiului egalității de tratament. Dimpotrivă, Tribunalul a considerat, la punctul 251 din hotărârea atacată, că Comisia ar fi putut, în acest temei, să rețină un coeficient multiplicator și mai ridicat. Tribunalul a amintit de asemenea, la același punct, că, întrucât Comisia nu are obligația de a aplica o formulă matematică exactă pentru a stabili quantumul amenzii, aceasta a luat în considerare, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, diferența de capacitate economică a întreprinderilor în cauză atunci când a ales coeficienții multiplicatori pe care i-a aplicat.
- 25 În ceea ce privește majorarea amenzii pentru încălcări repetate, Tribunalul a arătat, la punctele 296, 298 și 299 din hotărârea atacată, că decizia în litigiu evocă Deciziile polipropilenă și PVC II și faptul că „EniChem” a fost destinatară a acestor decizii. Potrivit Tribunalului, Comisia a considerat, în esență, că aceeași întreprindere în sensul articolului 101 TFUE repetase un comportament ilicit. Or, în acest context, Tribunalul a amintit că Comisia se „refer[ise], în considerentul (487) al deciziei [în litigiu], la «EniChem» într-un mod general, acest termen fiind definit în considerentul (36) al deciziei [în litigiu] drept «orice societate deținută de Eni SpA»”. Termenul menționat ar fi, potrivit Tribunalului, „imprecis, cel puțin în ceea ce privește persoanele juridice care ar alcătui entitatea economică vizată de Deciziile [p]olipropilenă și PVC II”. Tribunalul a adăugat că „societatea vizată prin Decizia [p]olipropilenă, și anume Anic [SpA], nu [făcea] parte dintre persoanele juridice menționate în [considerentele (26)-(35) ale deciziei în litigiu, care urmăreau] în esență să descrie evoluția societăților deținute de Eni [SpA] în cursul încălcării, care [era] ulterioară adoptării Deciziilor [p]olipropilenă și PVC II”.
- 26 La punctul 300 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că, desigur, Comisia făcea trimitere, „în nota de subsol nr. 262 din decizia [în litigiu], la Deciziile [p]olipropilenă și PVC II, indicând că «Eni» ar fi fost implicată în respectivele decizii”, că termenul „Eni” nu făcea totuși „obiectul, în decizia [în litigiu], al unei convenții de scriere”, deoarece Comisia, pentru a desemna societatea Eni SpA „în calitate de societate-mamă a celorlalte societăți [...], utiliz[a] termenul «Eni SpA»”. Or, la punctul 301 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că, „presupunând că, prin utilizarea termenului «Eni» [...], Comisia [ar fi vizat] societățile care ar face parte din «întreprinderea», în sensul articolului 81 CE, constituită din persoanele juridice controlate de Eni, trebui[a] să se arate că Comisia nu a prezentat niciun element detaliat și precis în această privință în cadrul deciziei [în litigiu]”. Potrivit Tribunalului, „Comisia [s-a limitat] să arate, în înscrisurile sale prezentate în fața [acestuia], că Eni ar fi controlat «în

întregime» societățile vizate prin Deciziile [p]olipropilenă și PVC II”. Tribunalul a adăugat că, „[o]r, în afara faptului că această afirmație nu [era] susținută prin niciun element de probă, aceasta nu [fusesse] reproducă în decizia [în litigiu]”.

- 27 La punctul 302 din hotărârea atacată, Tribunalul a apreciat că, „în speță, evoluția structurii și a controlului societăților în cauză [era] deosebit de complexă” și că Decizia [p]olipropilenă [fusesse] adresată Anic [SpA], fără ca numele Eni [SpA] să apară în decizia menționată”. „În ceea ce privește Decizia PVC II, [potrivit Tribunalului,] Comisia [a menționat] în aceasta, în considerentul (8), faptul că Anic [SpA] ar fi «devenit» EniChem SpA și, în considerentul (43), faptul că această evoluție s-ar datora «diferitor reorganizări», fără alte precizări”. Tribunalul a arătat că, „[î]n plus, numele Eni [SpA] nu [apărea] în această decizie” și că „[î]n acest context, îi revenea Comisiei obligația de a fi deosebit de precisă și de a prezenta toate elementele detaliate necesare pentru a considera că societățile vizate prin decizia [în litigiu] și societățile vizate prin Deciziile [p]olipropilenă și PVC II alcătuiau aceeași «întreprindere»”, ceea ce Comisia nu ar fi făcut.
- 28 În consecință, Tribunalul a admis motivul întemeiat pe caracterul nejustificat al majorării cuantumului de bază al amenzii pentru încălcări repetate, a anulat articolul 2 litera (c) din decizia în litigiu în măsura în care prin acesta se stabilea cuantumul amenzii aplicate recurente la 272,25 milioane de euro și a stabilit acest cuantum la 181,5 milioane de euro. Tribunalul a respins în rest acțiunea și a obligat fiecare parte la suportarea propriilor cheltuieli de judecată.

Concluziile părților

29 Versalis solicită Curții:

- anularea, în tot sau în parte, a hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta Tribunalul a respins acțiunea sa în cauza T-59/07 și, în consecință,
- anularea, în tot sau în parte, a deciziei în litigiu
- și/sau anularea sau cel puțin reducerea amenzii care i-a fost impusă prin decizia menționată;
- în subsidiar, anularea, în tot sau în parte, a hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta Tribunalul a respins acțiunea sa în cauza T-59/07 și trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului pentru ca acesta să se pronunțe pe fond în lumina indicațiilor pe care i le va furniza Curtea;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată atât în prezenta procedură, cât și în cea aferentă cauzei T-59/07 și
- respingerea recursului incident formulat de Comisie și obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

30 Comisia solicită Curții:

- respingerea recursului;
- anularea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta Tribunalul a anulat în parte decizia în litigiu în ceea ce privește imputarea unei circumstanțe agravante pentru încălcări repetate și a redus, în consecință, cuantumul amenzii și
- obligarea recurente la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recursul principal

- 31 În susținerea concluziilor sale, Versalis invocă șase motive, prin care urmărește modificarea hotărârii atacate și anularea deciziei în litigiu.
- 32 Primul motiv este întemeiat pe faptul că Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept și ar fi interpretat greșit a doua comunicare excluzând existența unei încălcări a dreptului la apărare care ar fi rezultat dintr-o divergență între această comunicare și decizia în litigiu. Cel de al doilea motiv se întemeiază pe o eroare de drept în ceea ce privește imputarea încălcării în cauză în sarcina Versalis, precum și pe o motivare insuficientă în această privință a hotărârii atacate. Cel de al treilea motiv se întemeiază, în esență, pe o încălcare a dreptul Uniunii, pe denaturarea unor elemente de probă, precum și pe neexercitarea de către Tribunal a unui control jurisdicțional complet. Cel de al patrulea motiv se întemeiază pe calcularea greșită a amenzilor și pe calificarea nejustificată a încălcării drept „foarte gravă”, pe un viciu de motivare, precum și pe exercitarea incompletă a controlului jurisdicțional. Cel de al cincilea motiv se întemeiază, în esență, pe o eroare de apreciere și pe o motivare insuficientă în ceea ce privește caracterul greșit al stabilirii coeficientului multiplicator și încălcarea principiului egalității de tratament de către Comisie. Cel de al șaselea motiv se întemeiază pe faptul că Tribunalul ar fi încălcat și ar fi aplicat greșit dreptul Uniunii și a afectat hotărârea atacată de un viciu de motivare atunci când a declarat inadmisibile anumite anexe la cererea introductivă.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o eroare de drept și pe interpretarea vădit greșită a celei de a doua comunicări prin faptul că Tribunalul a stabilit lipsa unei încălcări a dreptului la apărare care ar rezulta dintr-o divergență între această comunicare și decizia în litigiu

Argumentele părților

- 33 Versalis susține că, în a doua comunicare și încă de la prima comunicare, Comisia a considerat că ea răspundea în solidar cu EniChem SpA (devenită Syndial) pentru aproape toată durata încălcării, deși ea nu își exercita activitatea în sectorul CB și al CSB decât de la 1 ianuarie 2002. În decizia în litigiu, dimpotrivă, Comisia ar fi exclus orice imputabilitate directă în sarcina Syndial și ar fi considerat-o responsabilă pentru întreaga încălcare. Tribunalul ar fi respins motivul întemeiat pe această divergență arătând că a doua comunicare nu reținea răspunderea Syndial decât pentru o perioadă limitată și că rezulta din aceasta că premisa Versalis era greșită. Or, Comisia ar fi concluzionat, la punctele 415 și 416 din a doua comunicare, că Syndial a participat individual la încălcare în perioada 20 mai 1996-20 octombrie 2002.
- 34 Potrivit Versalis, întrucât premisa pe care a formulat-o ar fi fost în realitate corectă, Tribunalul ar fi trebuit să admită motivul întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare. Astfel, aceasta nu ar fi avut ocazia să răspundă la stabilirea răspunderii în sarcina sa care figurează în decizia în litigiu. Prin urmare, ar trebui să se facă distincție între faptul de a fi ținută responsabilă în solidar cu o altă societate și faptul de a fi ținută responsabilă în mod exclusiv sau în solidar cu o altă societate, având în vedere că societățile cărora li se impune o amendă care trebuie să fie plătită în solidar ar fi ținute, în principiu, să contribuie în mod egal la plata acesteia. În plus, în fața Comisiei, recurenta și-ar fi ales strategia de apărare ținând seama de faptul că a doua comunicare avusese în vedere răspunderea în solidar a Syndial pentru cvasitotalitatea încălcării. Versalis ar fi decis, așadar, să își focalizeze apărarea asupra evenimentelor care au avut loc în perioada în care administrase ea însăși activitatea în cauză, și anume 1 ianuarie-28 noiembrie 2002.
- 35 Comisia răspunde în esență că, la punctul 416 din a doua comunicare, a afirmat în mod clar răspunderea individuală a Versalis pentru încălcarea în cauză pentru perioada 20 mai 1996-28 noiembrie 2002 și răspunderea Syndial pentru perioada 20 mai 1996-20 octombrie 2002. Comisia ar fi considerat de asemenea, la punctul 353 din această comunicare, că Syndial putea fi ținută

responsabilă în solidar pentru încălcarea săvârșită de Versalis pentru perioada 1 ianuarie-20 octombrie 2002. În comunicarea menționată, s-ar fi stabilit, așadar, în sarcina recurente o răspundere individuală pentru toată durata înțelegerii.

- 36 Potrivit Comisiei, este puțin verosimil ca Versalis să fi decis să nu se apere în mod adecvat numai datorită faptului că o parte din sancțiune, aferentă răspunderii pentru perioada 1 ianuarie-20 octombrie 2002, putea fi suportată în solidar cu o altă societate din același grup. Versalis și Syndial ar fi decis să își coordoneze apărarea concentrându-se asupra unor perioade diferite, dar făcând fiecare trimitere expresă la memoriul celeilalte pentru perioadele restante. Versalis nu ar fi încercat să demonstreze că procedura ar fi putut avea un rezultat diferit dacă a doua comunicare ar fi exclus răspunderea Syndial.

Aprecierea Curții

- 37 În ceea ce privește constatările Tribunalului care figurează în cuprinsul punctelor 84-87 din hotărârea atacată, potrivit căroră, pe de o parte, a doua comunicare nu ar reține răspunderea Syndial decât pentru o perioadă limitată, în calitatea sa de societate-mamă a Versalis, între 1 ianuarie și 20 octombrie 2002, iar nu pentru întreaga durată a încălcării, și, pe de altă parte, motivul invocat de Versalis la Tribunal, întemeiat pe o divergență între această comunicare și decizia în litigiu, se bazează, prin urmare, pe o premisă greșită, este necesar să se constate că aceste constatări sunt, într-adevăr, inexacte.
- 38 Astfel, după cum a arătat Versalis în mod întemeiat în recurs, a doua comunicare reține, la punctul 416, că Syndial a făcut parte din întreprinderea care a săvârșit încălcarea în cauză, formată din Eni SpA, Versalis și Syndial, de la 20 mai 1996 la 20 octombrie 2002, iar nu numai în perioada 1 ianuarie-20 octombrie 2002. Prin urmare, Tribunalul nu putea să respingă motivul invocat de Versalis întemeiat pe o divergență între a doua comunicare, pe de o parte, și decizia în litigiu, pe de altă parte, decizie care, spre deosebire de această comunicare, nu s-ar fi adresat Syndial, bazându-se pe simpla apreciere că acest motiv se întemeia pe o premisă „greșită”.
- 39 Totuși, trebuie să se constate că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare atunci când a hotărât că decizia în litigiu nu era afectată, în acest context, de o eroare care să constituie o încălcare a dreptului la apărare în privința Versalis.
- 40 Astfel, după cum reiese tocmai din cuprinsul acestui punct 416, Comisia a reținut că Eni SpA, Versalis și Syndial constituiseră o singură întreprindere, în sensul articolului 101 TFUE, în orice caz în perioada 20 mai 1996-20 octombrie 2002, adică pentru aproape toată durata încălcării. În consecință, Versalis nu putea avea îndoieli cu privire la faptul că întregul comportament anticoncurențial al întreprinderii astfel definite și, prin urmare, întregul comportament anticoncurențial al Syndial urma să îi fie imputat. Dacă Versalis, în pofida acestui fapt, a decis să nu ia poziție cu privire la presupusele comportamente anticoncurențiale săvârșite în perioada 20 mai 1996-1 ianuarie 2002 și să se bazeze în această privință pe apărarea prezentată de Syndial, această decizie ține de alegerea acestei întreprinderi, care nu poate constitui o încălcare a dreptului la apărare. Pe de altă parte, cu titlu suplimentar, nu reiese că această împărțire a sarcinilor pentru a răspunde la obiecțiunile invocate de Comisie ar fi fost prejudiciabilă pentru Versalis.
- 41 Faptul că, la punctul 353 din a doua comunicare, Comisia a arătat că era necesar ca Versalis și Syndial să fie ținute responsabile în solidar pentru încălcare și în ceea ce privește perioada 1 ianuarie-20 octombrie 2002 nu poate repune în discuție această concluzie. Astfel, punctul 353 menționat nu face decât să sublinieze, după cum reiese în mod clar din cuprinsul punctelor 354-356 din această comunicare, că a existat, chiar și în această perioadă, în care Versalis nu era controlată decât indirect de Eni SpA, o continuitate economică neîntreruptă în ceea ce privește întreprinderea, în sensul articolului 101 TFUE, formată din Eni SpA, Versalis și Syndial.

- 42 Pe de altă parte, deși Versalis susține că ipoteza potrivit căreia ea nu ar fi răspuns pentru încălcare decât în solidar cu alte două societăți se distinge clar de ipoteza potrivit căreia ar fi răspuns în solidar numai cu o altă societate, aceasta nu demonstrează în niciun mod cum ar fi putut decizia în litigiu să ajungă la un rezultat diferit dacă ea ar fi știut, în cursul procedurii desfășurate în fața Comisiei, că decizia în litigiu nu se adresa și Syndial, ci numai Eni SpA și ei înseși.
- 43 În consecință, argumentele întemeiate pe o încălcare a dreptului la apărare care ar rezulta dintr-o divergență între a doua comunicare și decizia în litigiu, în sensul că aceasta din urmă nu a fost în final adresată Syndial, invocate în susținerea primului motiv de recurs, sunt lipsite de temei de drept și de fapt și se impune, pentru acest considerent, cu care trebuie substituit cel reținut de Tribunal, respingerea acestui motiv.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept în ceea ce privește imputarea încălcării în cauză în sarcina Versalis, precum și pe motivarea insuficientă a respingerii argumentelor invocate de recurentă în această privință

Argumentele părților

- 44 Potrivit Versalis, Tribunalul a încălcat principiul fundamental al răspunderii personale prin faptul că a înlăturat motivul întemeiat pe stabilirea greșită a răspunderii care rezultă din evenimente care au avut loc în perioada 20 mai 1996-1 ianuarie 2002. Astfel, potrivit Versalis, Comisia ar fi trebuit să identifice două răspunderi distincte pentru această perioadă, a Syndial și a ei înseși.
- 45 Versalis susține în această privință că Curtea nu a admis posibilitatea derogării de la principiul răspunderii personale decât în mod excepțional și în condiții specifice, care nu sunt întrunite în prezenta cauză. Astfel, Syndial nu ar fi încetat să existe din punct de vedere juridic sau economic, activitatea legată de CB și de CSB nu ar fi fost transferată în scopul de a se sustrage normelor privind protecția concurenței, iar Versalis și Syndial nu ar fi depins de aceeași autoritate publică. De asemenea, recurenta nu ar fi făcut declarații spontane în scopul de a asuma răspunderea pentru comportamentul adoptat de Syndial.
- 46 În plus, potrivit Versalis, nu ar exista niciun risc de lipsă a efectului descurajator în ipoteza în care răspunderea ar fi stabilită în sarcina Syndial, iar nu a sa, având în vedere că această societate desfășoară încă activități economice și este în măsură să plătească cuantumul unei sancțiuni. Or, riscul de alterare a efectului descurajator ar reprezenta, potrivit jurisprudenței, parametrul fundamental care permite derogarea de la principiul răspunderii personale. În această privință, Versalis face trimitere în special la punctul 144 din Hotărârea din 29 martie 2011, ThyssenKrupp Nirosta/Comisia (C-352/09 P, Rep., p. I-2359).
- 47 În orice caz, Tribunalul ar fi omis să examineze intensitatea legăturilor economice și organizatorice care unesc Versalis și Syndial și s-ar fi limitat să constate că aceste două societăți „erau deținute în întregime, direct sau indirect, de [Eni SpA]”. Acesta ar fi săvârșit, așadar, o eroare de drept. De asemenea, Tribunalul nu ar fi motivat suficient nici respingerea argumentelor invocate în fața sa în această privință.
- 48 Comisia răspunde că Curtea nu a limitat cazurile de răspundere a unei societăți cesionare la situații în care o societate cedentă a încetat orice activitate economică. Potrivit jurisprudenței, numai existența unei „legături structurale” între două societăți care fac parte din același grup ar fi determinantă, iar acest principiu nu s-ar limita la situațiile în care întreprinderile interesate depind de aceeași autoritate publică.

- 49 Comisia consideră lipsit de relevanță argumentul invocat de Versalis potrivit căruia, întrucât Syndial era o societate existentă și operațională, nu ar exista un risc de lipsă a efectului descurajator în cazul în care răspunderea ar fi stabilită în sarcina Syndial, iar nu a recurenței, având în vedere că jurisprudența nu ar limita posibilitatea de a sancționa întreprinderea cesionară numai la ipoteza în care societatea cedentă a încetat să existe din punct de vedere juridic sau economic.
- 50 În ceea ce privește legăturile economice și organizaționale care unesc Versalis și Syndial, Curtea ar fi concluzionat, în Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123), în sensul existenței unor legături structurale care justifică impunerea unei sancțiuni societății cesionare, pe baza simplului fapt că întreprinderea implicată în înțelegere cedase activitățile în discuție unei alte societăți, pe care o controla în proporție 50 %. Ar fi, așadar, evident că, în prezenta cauză, întrucât cesionarul era controlat în proporție de 100 %, exista o continuitate economică. Hotărârea atacată ar fi motivată suficient în această privință.

Aprecierea Curții

- 51 Potrivit unei jurisprudențe constante, dreptul concurenței al Uniunii vizează activitățile întreprinderilor, iar noțiunea de întreprindere cuprinde orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare. În cazul în care o asemenea entitate încalcă normele de concurență, răspunderea pentru această încălcare revine, potrivit principiului răspunderii personale, întreprinderii respective (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 11 decembrie 2007, ETI și alții, C-280/06, Rep., p. I-10893, punctele 38 și 39, precum și jurisprudența citată).
- 52 Curtea a statuat deja că, atunci când două entități constituie aceeași entitate economică, faptul că entitatea care a săvârșit încălcarea există încă nu împiedică, în sine, sancționarea entității căreia aceasta i-a transferat activitățile sale economice. În special, o asemenea punere în aplicare a sancțiunii este admisibilă atunci când aceste entități au fost sub controlul aceleiași persoane și, având în vedere legăturile strânse care le unesc pe plan economic și organizațional, au aplicat, în esență, aceleași instrucțiuni comerciale (a se vedea Hotărârea ETI și alții, citată anterior, punctele 48 și 49, precum și jurisprudența citată).
- 53 În prezenta cauză, astfel cum reiese din considerentele (368) și (369) ale deciziei în litigiu, Comisia a reținut că Eni SpA, Versalis și Syndial au format, pe durata încălcării în cauză, o singură întreprindere. În plus, având în vedere că Eni SpA, în toată această perioadă, deținea direct sau indirect nu numai totalitatea sau cvasitotalitatea capitalului Versalis, ci și al Syndial, fapt pe care Versalis nu îl contestă, Comisia putea să se întemeieze, potrivit unei jurisprudențe constante, pe prezumția că Eni SpA exercita efectiv o influență decisivă asupra filialelor sale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 mai 2012, Legris Industries/Comisia, C-289/11 P, punctele 46-48 și jurisprudența citată). Această prezumție nu a fost răsturnată în prezenta cauză.
- 54 Având în vedere aceste elemente, este necesar să se constate că Comisia era îndreptățită să impute Versalis toate comportamentele ilicite săvârșite de Syndial, în pofida faptului că Syndial există încă.
- 55 Această constatare nu poate fi repusă în discuție de faptul că, în Hotărârea ThyssenKrupp Nirosta/Comisia, citată anterior, Curtea a hotărât că este cuprinsă de asemenea în ipoteza de la punctul 52 din prezenta hotărâre situația în care entitatea care a săvârșit încălcarea a încetat să existe din punct de vedere juridic sau economic, din moment ce o sancțiune aplicată unei întreprinderi care nu mai exercită activități economice riscă să fie lipsită de efect descurajator (a se vedea Hotărârea ThyssenKrupp Nirosta/Comisia, citată anterior, punctul 144), având în vedere tocmai că nu reiese din

această hotărâre că imputarea unei încălcări unei entități care nu este autorul acesteia s-ar limita numai la cazurile în care aplicarea unei sancțiuni societății autoare a încălcării nu și-ar atinge scopul de descurajare.

- 56 Astfel, în Hotărârea ETI și alții, citată anterior, la care Curtea s-a referit în mod expres la punctul 144 din Hotărârea ThyssenKrupp Nirosta/Comisia, citată anterior, Curtea a decis că Comisia era îndreptățită să impute încălcarea în cauză unei societăți care nu era autorul comportamentelor ilicite într-o situație în care entitatea autoare a încălcării a continuat să existe ca operator economic pe alte piețe (a se vedea Hotărârea ETI și alții, citată anterior, punctul 45). Curtea s-a bazat în această apreciere pe faptul că, la data comportamentelor lor ilicite, societățile în cauză erau deținute de aceeași entitate publică (Hotărârea ETI și alții, citată anterior, punctul 50).
- 57 Trebuie să se constate de asemenea că incidența Hotărârii ETI și alții, citată anterior, nu se limitează, contrar celor susținute de Versalis, la cazurile în care entitățile vizate sunt controlate de o autoritate publică. Astfel, la punctul 44 din această hotărâre, Curtea a precizat că este lipsită de relevanță împrejurarea că un transfer de activități este hotărât nu de particulari, ci de legiuitor în perspectiva unei privatizări. Curtea a apreciat, așadar, că ar fi putut exista eventuale îndoieli cu privire la imputabilitatea unei încălcări în sarcina entității având-cauză în ipoteza, cel mult, a unui control comun exercitat de o autoritate publică, îndoieli care au fost risipite de Curte. În schimb, nu poate exista nicio îndoială cu privire la o astfel de imputabilitate în ipoteza în care acest control, precum în prezenta cauză, este exercitat de o societate de drept privat.
- 58 Având în vedere aceste elemente, Tribunalul nu a săvârșit, așadar, o eroare de drept prin faptul că a considerat că Comisia putea imputa în mod valabil toate comportamentele anticoncurențiale în cauză în sarcina Versalis.
- 59 În ceea ce privește viciul de motivare invocat, Tribunalul a prezentat în detaliu, la punctele 120-131 din hotărârea atacată, rațiunile pentru care a considerat nefondat motivul invocat în acest sens în primă instanță. Motivarea acestei hotărâri nu lasă loc deci niciunei îndoieli cu privire la considerațiile pe care s-a bazat decizia Tribunalului cu privire la acest aspect și permite, în consecință, Curții să își exercite controlul. Prin urmare, hotărârea atacată nu este afectată de niciun viciu de motivare în această privință.
- 60 Întrucât niciunul dintre argumentele invocate în susținerea celui de al doilea motiv de recurs nu a fost primit, este necesar să se respingă acest motiv ca nefondat.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului Uniunii, pe aplicarea greșită a acestui drept, pe denaturarea elementelor de probă, precum și pe neexercitarea de către Tribunal a unui control jurisdicțional complet

Argumentele părților

- 61 Potrivit Versalis, Tribunalul a respins în mod greșit argumentele întemeiate pe preținse contradicții între trei declarații date de Bayer, prin intermediul consilierului său juridic, domnul K., precum și argumentele invocate de ea însăși în ceea ce privește o declarație făcută de domnul N., salariat al Dow. Tribunalul s-ar fi bazat în această privință, la punctele 180 și 198 din hotărârea atacată, pe principiul potrivit căruia răspunsurile la întrebările Comisiei date în numele unei întreprinderi ca atare au o credibilitate care o depășește pe cea pe care ar putea-o avea răspunsul dat de un membru al personalului acestei întreprinderi.
- 62 Totuși, aceste argumente ar fi vizat, în fiecare caz, contradicții între declarații date în numele întreprinderilor vizate. După cum ar reieși în special din transcrierile declarațiilor orale date în cursul procedurii administrative, domnul N., care ar fi un martor direct al încălcării în cauză și ar fi furnizat

o descriere a faptelor foarte diferită de reconstituiri la care a procedat Comisia în decizia în litigiu, ar fi dat declarații în numele Dow, iar nu în nume propriu. Tribunalul ar fi săvârșit, așadar, o eroare aplicând „principiul prevalenței” declarațiilor care provin de la înseși întreprinderile în cauză în raport cu cele ale salariaților acestor întreprinderi și, drept urmare, ar fi înlăturat elemente de probă dezincriminatorii furnizate de Versalis cu privire la numărul de circumstanțe care trebuiau luate în considerare în vederea aprecierii privind existența înțelegerii menționate.

- 63 Versalis apreciază că se impune o nouă examinare a respectivelor argumente pentru a verifica dacă contactele dintre concurenți evocate în decizia în litigiu au constituit efectiv o înțelegere în vederea stabilirii prețurilor și a împărțirii pieței sau dacă era vorba numai despre încălcări ocazionale ale reglementării Uniunii în materie de concurență, care constau cel mult în schimburi de informații comerciale sensibile. Versalis arată că anumite circumstanțe de fapt furnizate de solicitantii de clemență ar fi fost deja combătute în cadrul Hotărârilor Tribunalului din 13 iulie 2011, Kaučuk/Comisia (T-44/07, Rep., p. II-4601), Unipetrol/Comisia (T-45/07, Rep., p. II-4629) și Trade-Stomil/Comisia (T-53/07, Rep., p. II-4657), pronunțate în acțiunile formulate de alte trei societăți destinate ale deciziei în litigiu, și anume Kaučuk, Unipetrol a.s. și Stomil, și ar fi condus la anularea integrală a acestei decizii în măsura în care viza aceste societăți.
- 64 Comisia arată că încălcarea în cauză a fost constatată pe baza a numeroase elemente de probă, numai unele dintre acestea fiind contestate la Tribunal. Faptul că acesta a atribuit unei declarații date de Bayer o valoare probantă care o depășește pe cea a altor declarații s-ar explica prin aceea că respectiva declarație ar fi confirmată de alte elemente din dosar, necontestate de Versalis. În orice caz, declarațiile invocate de aceasta din urmă nu ar putea să contrazică celelalte declarații pe care se bazează decizia în litigiu și ar fi evident că aceste aspecte țin de constatări de fapt. Or, acestea nu ar fi de competența Curții.

Aprecierea Curții

- 65 Prin cel de al treilea motiv, Versalis pretinde, în esență, că Tribunalul a săvârșit o eroare prin faptul că a atribuit anumitor declarații date în numele Bayer și al Dow o forță probantă deosebit de importantă, deși alte declarații, care provin de la aceleași întreprinderi și sunt de asemenea date în numele acestora, ar fi în contradicție cu primele declarații.
- 66 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că Tribunalul este singurul competent, pe de o parte, să constate faptele, cu excepția cazului în care inexactitatea materială a constatărilor sale ar rezulta din înscrisurile aflate la dosar care i-au fost prezentate, și, pe de altă parte, să aprecieze aceste fapte. Aprecierea faptelor nu constituie, așadar, cu excepția cazului denaturării elementelor de probă care i-au fost prezentate, o chestiune de drept supusă, ca atare, controlului Curții (a se vedea în special Hotărârea Legris Industries/Comisia, citată anterior, punctul 51 și jurisprudența citată).
- 67 În speță, Versalis nu își întemeiază afirmațiile pe o inexactitate materială a constatărilor Tribunalului care rezultă din înscrisurile din dosar.
- 68 În ceea ce privește o eventuală denaturare a elementelor de probă, Versalis pornește de la premisa, evocată la punctul 35 din recursul său, potrivit căreia argumentația sa „privește” o asemenea denaturare pe care ar fi realizat-o Tribunalul excluzând elemente de probă dezincriminatorii importante, prezentate de ea, din seria de circumstanțe care trebuiau luate în considerare în vederea aprecierilor cu privire la existența înțelegerii în cauză.
- 69 În această privință, trebuie să se constate că rezultă din modul de redactare a punctelor 180 și 198 din hotărârea atacată că premisa menționată, potrivit căreia, în esență, Tribunalul a omis să țină seama de elemente de probă dezincriminatorii prezentate de Versalis deoarece ar fi atribuit anumitor declarații

date în numele Bayer și al Dow o forță probantă mai importantă, este greșită. Astfel, Tribunalul nu a făcut decât să constate, la punctele 180 și 198, că declarațiile angajaților Bayer și ai Dow nu pot avea „o mai mare” valoare probantă decât cele date de înseși aceste societăți.

- 70 În plus, după cum reiese în special din cuprinsul punctelor 180 și 197 din hotărârea atacată, Tribunalul nu și-a întemeiat aprecierea faptelor numai pe anumite declarații ale Bayer și ale Dow, ci și pe declarații ale Shell, precum și pe mai multe mijloace de probă scrise.
- 71 Rezultă din cele de mai sus că Versalis critică în realitate aprecierea, ca atare, realizată de Tribunal cu privire la fapte, la elementele de probă și la argumentele referitoare la acestea și reproșează astfel Tribunalului că nu a considerat suficientă argumentația pe care ea a prezentat-o pentru a demonstra lipsa încălcării. Prin urmare, Versalis încearcă să obțină din partea Curții o nouă apreciere a faptelor constatate de Tribunal și a elementelor de probă furnizate, aspect care, potrivit jurisprudenței citate la punctul 66 din prezenta hotărâre, nu este supus controlului Curții.
- 72 În consecință, se impune înlăturarea argumentelor invocate de Versalis în susținerea celui de al treilea motiv de recurs, precum și a acestui motiv ca inadmisibil.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului Uniunii în ceea ce privește calculul amenzilor și calificarea drept încălcare „foarte gravă”, pe un viciu de motivare, precum și pe exercitarea incompletă a controlului jurisdicțional

Argumentele părților

- 73 În primul rând, Versalis susține că Tribunalul a considerat în mod greșit, la punctul 225 din hotărârea atacată, că „acorduri sau practici concertate care urmăresc în special, precum în speță, stabilirea de obiective de preț sau împărțirea cotelor de piață pot determina, pentru simplul motiv al naturii proprii, calificarea drept «foarte grave», Comisia nefiind obligată să demonstreze un impact real al încălcării asupra pieței”. Astfel, potrivit Versalis, reiese din cuprinsul punctului 1 A primul paragraf din liniile directoare și din jurisprudența Tribunalului că, pentru a proceda la evaluarea gravității unei încălcări, Comisia trebuie să țină seama de impactul real al acesteia asupra pieței atunci când acesta poate fi măsurat. Or, prima comunicare, în care Comisia ar fi procedat la o analiză exhaustivă în această privință, spre deosebire de abordarea urmată în a doua comunicare, precum și studiile anexate la cererea introductivă ar demonstra că, în prezenta cauză, acest impact, care era limitat, putea fi efectiv măsurat.
- 74 În plus, ar reieși din jurisprudența Tribunalului că înțelegerile orizontale în materie de prețuri pot fi considerate numai „grave” sau pot justifica impunerea unei amenzi reduse dacă, astfel cum ar fi situația în speță, efectele lor prejudiciabile asupra pieței sunt limitate.
- 75 În subsidiar, Versalis arată că Comisia avea obligația să indice ceilalți factori de care a ținut seama pentru a justifica creșterea cuantumului de plecare al amenzii dincolo de cuantumul minim aplicabil de 20 milioane de euro prevăzut pentru încălcările „foarte grave”. Tribunalul ar fi săvârșit, așadar, o eroare de drept prin faptul că nu a relevat acest aspect.
- 76 În al doilea rând, Versalis apreciază că Tribunalul nu a statuat în mod „rezonabil și coerent” cu privire la factorii esențiali luați în considerare pentru a aprecia gravitatea încălcării. Astfel, acesta s-ar fi limitat să afirme că era suficient ca Comisia să constate, în această privință, natura în sine „foarte gravă” a comportamentului incriminat și nu ar fi luat în considerare impactul încălcării asupra pieței. Recurenta ar fi furnizat însă informații Tribunalului pentru ca acesta să efectueze o examinare concretă, astfel încât Tribunalul ar fi fost obligat să procedeze la o asemenea examinare, să furnizeze propria apreciere a acestor informații și să procedeze în consecință cu privire la cererea de reducere a amenzii.

- 77 În al treilea rând, Versalis susține că Tribunalul a denaturat faptele întrucât nu a luat în considerare în mod corect elemente importante ale litigiului. Astfel, acesta ar fi apreciat, la punctul 229 din hotărârea atacată, că „nimic nu [permitea] să se considere că Comisia a săvârșit o eroare în decizia atacată estimând piața relevantă la un quantum de «cel puțin» 550 de milioane de euro în 2001”. Cu toate acestea, după cum ar reieși din înscrisurile din dosarul din fața primei instanțe, Comisia ar fi diminuat drastic valoarea globală a pieței relevante și, drept urmare, ar fi prezumat greșit că înțelegerea implica aproximativ 90 % din această piață, în loc de 60 % din aceasta, cum indicase în a doua comunicare.
- 78 Contrar considerațiilor de la punctul 229, potrivit cărora „nimic nu permit[ea] să se considere că o eroare în minus privind această cifră a cauzat un prejudiciu pentru [Versalis]”, cotele de piață deținute de întreprinderile implicate într-o încălcare ar face parte dintre factorii potențial pertinente în vederea aprecierii gravității încălcării. În plus, cota de piață vizată de înțelegerea invocată ar trebui să fie considerată, în orice caz, ca fiind și mai mică decât cea calculată în decizia în litigiu, din cauza excluderii din grupul membrilor acestei înțelegeri a două dintre întreprinderile inițial implicate material, și anume Kaučuk și Stomil.
- 79 Comisia răspunde că rezultă dintr-o jurisprudență constantă că înțelegerile orizontale în materie de prețuri fac parte dintre cele mai grave încălcări ale dreptului Uniunii în materie de concurență. Ar reieși în special din Hotărârea din 3 septembrie 2009, Prym și Prym Consumer/Comisia (C-534/07 P, Rep., p. I-7415, punctul 75), și din Hotărârea din 8 decembrie 2011, KME Germany și alții/Comisia (C-272/09 P, Rep., p. I-12789, punctul 34), precum și din liniile directe care impactul real al unei asemenea înțelegeri asupra pieței nu ar fi un criteriu decisiv în vederea stabilirii nivelului amenzii, ci un element, printre altele, care ar putea fi luat în considerare dacă ar putea fi măsurat. Faptul că Comisia a abandonat în a doua comunicare analiza evoluției prețurilor pe piețele relevante care figurează în prima comunicare nu ar însemna totuși că înțelegerea în cauză nu ar fi produs efecte pe piață, ipoteză pe care recurenta nici nu ar fi demonstrat-o.
- 80 În orice caz, potrivit Comisiei, identificarea unor efecte specifice asupra pieței nu ar fi constituit decât un element suplimentar care i-ar fi permis să majoreze quantumul de plecare în calculul amenzii.
- 81 În sfârșit, în mod întemeiat Tribunalul nu ar fi luat în considerare studiile de piață furnizate de Versalis, având în vedere că încălcarea în cauză ar fi putut fi considerată drept „foarte gravă” prin natura sa și că studiile menționate ar fi fost bazate pe date incomplete. În ceea ce privește valoarea pieței relevante, Comisia arată că Tribunalul nu a denaturat în niciun mod faptele apreciind-o la „cel puțin” 550 de milioane de euro în anul 2001. În orice caz, în vederea evaluării gravității încălcării, Comisia nu s-ar fi întemeiat pe cota de piață controlată de întreprinderile participante.

Aprecierea Curții

- 82 În ceea ce privește, în primul rând, relevanța efectelor încălcării în cauză, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, gravitatea încălcărilor dreptului Uniunii în materie de concurență trebuie stabilită în funcție de un număr mare de elemente, fără să se fi stabilit o listă constrângătoare sau exhaustivă a criteriilor care trebuie luate în considerare în mod obligatoriu (a se vedea în special Hotărârea din 19 decembrie 2012, Bavaria/Comisia, C-445/11 P, punctul 59 și jurisprudența citată). Referitor, mai concret, la impactul real al unei încălcări asupra pieței, acesta nu este un criteriu decisiv pentru stabilirea nivelului amenzilor (a se vedea Hotărârea KME Germany și alții/Comisia, citată anterior, punctul 34, precum și Hotărârea din 8 decembrie 2011, KME Germany și alții/Comisia, C-389/10 P, Rep., p. I-13125, punctul 44).
- 83 În plus, înțelegerile orizontale cu privire la prețuri sau la repartizări de piețe pot fi calificate drept încălcări foarte grave numai în temeiul naturii lor, Comisia nefiind obligată să demonstreze un impact real al încălcării asupra pieței (a se vedea în special Ordonanța din 13 decembrie 2012, Transcatab/Comisia, C-654/11 P, punctul 42). În această situație, impactul real al încălcării nu

constituie decât un element, printre altele, care, dacă este măsurabil, poate permite Comisiei să majoreze cuantumul de pornire al amenzii dincolo de cuantumul minim previzibil de 20 de milioane de euro (Hotărârea Prym și Prym Consumer/Comisia, citată anterior, punctul 75).

- 84 În consecință, dacă Tribunalul ar fi ținut seama de efectele impactului real al încălcării în cauză asupra pieței, presupunând că aceste efecte ar fi fost efectiv măsurabile, ar fi făcut aceasta în mod superfluu. În plus, având în vedere că încălcarea în cauză era în mod intrinsec foarte gravă, luarea în considerare a impactului său real nu ar fi putut să conducă decât la o majorare a amenzii. Argumentul astfel invocat de Versalis este, așadar, inoperant (a se vedea în acest sens Hotărârea Prym și Prym Consumer/Comisia, citată anterior, punctul 75, și Ordonanța Transcatab/Comisia, citată anterior, punctele 43 și 44).
- 85 În al doilea rând, în ceea ce privește argumentul întemeiat pe faptul că Tribunalul nu ar fi statuat în mod „rezonabil și coerent” cu privire la factorii esențiali luați în considerare pentru a aprecia gravitatea încălcării, întrucât nu ar fi procedat la o examinare a informațiilor prezentate de Versalis, nu ar fi furnizat propria apreciere referitoare la aceste informații și nu ar fi procedat în consecință cu privire la cererea de reducere a amenzii, este suficient să se constate că Tribunalul a furnizat, la punctele 219-233 din hotărârea atacată, o expunere detaliată a factorilor de care a ținut seama la evaluarea gravității încălcării. Acest argument este, în consecință, nefondat. Simplul fapt că Tribunalul a confirmat și în această privință, în exercitarea competenței sale de fond, mai multe elemente ale aprecierii efectuate de Comisie în decizia în litigiu nu poate pune în discuție această concluzie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 noiembrie 2012, E.ON Energie/Comisia, C-89/11 P, punctul 133).
- 86 În ceea ce privește, în al treilea rând, argumentația potrivit căreia Tribunalul ar fi denaturat faptele întrucât a apreciat că nimic nu permitea să se considere că Comisia a săvârșit o eroare estimând piața relevantă „la un cuantum de «cel puțin» 550 de milioane de euro în 2001”, aceasta nu poate fi primită.
- 87 În această privință, este necesar să se precizeze că Versalis nu reușește nici să demonstreze că constatarea Tribunalului de la punctul 229 din hotărârea atacată, potrivit căreia „nimic nu permit[ea] să se considere că o eroare în minus privind [estimarea pieței relevante] a cauzat un prejudiciu pentru [Versalis]”, este inexactă, nici să stabilească faptul că această constatare constituie o denaturare a faptelor.
- 88 Astfel, Versalis însăși confirmă, la punctul 64 din recurs, că cotele de piață deținute de întreprinderile implicate într-o încălcare figurează printre factorii „potențial” pertinenti în vederea aprecierii gravității încălcării. Cu toate acestea, atunci când a stabilit cuantumul de plecare diferite ale amenzii aplicate fiecărei întreprinderi implicate în încălcarea în cauză, Comisia s-a bazat, în considerentele (66) și (467) ale deciziei în litigiu, nu pe cotele de piață deținute de aceste întreprinderi, ci pe valorile vânzărilor de CB și de CSB realizate de acestea. Argumentația Versalis potrivit căreia Comisia și-a corectat estimarea referitoare la piața relevantă care figurează în decizia în litigiu în raport cu cea menționată în a doua comunicare este, în consecință, inoperantă.
- 89 Prin urmare, întrucât niciunul dintre argumentele invocate în susținerea celui de al patrulea motiv nu este fondat, se impune respingerea acestui motiv.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe respingerea, cu încălcarea dreptului Uniunii, a celui de al doisprezecelea motiv invocat în fața Tribunalului

Cu privire la primul aspect al celui de al cincilea motiv, întemeiat pe o eroare de apreciere și pe motivarea insuficientă și contradictorie în ceea ce privește caracterul suficient al motivării de către Comisie a stabilirii coeficientului multiplicator

– Argumentele părților

- 90 Versalis reproșează Tribunalului că nu a ținut seama în mod adecvat de faptul că Comisia nu a indicat toți factorii care i-au permis să stabilească un coeficient multiplicator egal cu 2 în ceea ce privește societățile controlate de Eni SpA și că a furnizat o motivare insuficientă și contradictorie în această privință.
- 91 Tribunalul ar fi considerat că factorul de descurajare „este evaluat prin luarea în considerare a unei multitudini de elemente, iar nu numai a situației particulare a întreprinderii în cauză”, astfel cum Curtea ar fi hotărât deja la punctele 23 și 24 din Hotărârea din 29 iunie 2006, Showa Denko/Comisia (C-289/04 P, Rec., p. I-5859). Tribunalul s-ar fi contrazis însă atunci când a apreciat că cifrele de afaceri globale și dimensiunea relativă a întreprinderilor luate în considerare de Comisie erau suficiente și că „nu rezul[ta] din decizia [în litigiu] că Comisia a vizat în mod explicit alte elemente”, deși a constatat în același timp, la punctele 249 și 250 din hotărârea atacată, că expresia generică „circumstanțele speței” utilizată în textul deciziei în litigiu nu a fost de natură să creeze o confuzie cu privire la existența altor elemente de care Comisia ar fi ținut seama.
- 92 Versalis susține că, atunci când Tribunalul a considerat, la punctul 250 din hotărârea atacată, că „expresia «circumstanțele speței» [putea] fi înțeleasă ca vizând [...] cifrele de afaceri globale și dimensiunea relativă a întreprinderilor în cauză”, nu a motivat corespunzător cerințelor legale această apreciere. Ar fi lipsit de relevanță în această privință faptul că Comisia a confirmat această circumstanță în ședință.
- 93 Potrivit Comisiei, raționamentul Tribunalului care figurează la punctul 250 din hotărârea atacată este clar și impecabil. Niciun element din decizia în litigiu nu ar indica faptul că Comisia a luat în considerare alte elemente decât cifrele de afaceri globale și dimensiunea relativă a întreprinderilor în cauză.

– Aprecierea Curții

- 94 În ceea ce privește, în primul rând, trimiterea la Hotărârea Showa Denko/Comisia, citată anterior, trebuie să se constate că Versalis a interpretat-o greșit. Astfel, Curtea, atunci când a constatat, la punctul 23 din hotărârea menționată, că factorul de descurajare este evaluat prin luarea în considerare a unei multitudini de elemente, iar nu numai a situației specifice a întreprinderii în cauză, s-a referit la punctele 53-55 din Concluziile prezentate în această cauză de avocatul general Geelhoed, care arătase, în esență, că coeficientul multiplicator în scop de descurajare poate viza nu numai o „descurajare generală”, în sensul unei acțiuni care urmărește să descurajeze toate societățile în general să săvârșească încălcarea în discuție, ci și o „descurajare specifică”, pentru a descuraja un pârât anume să încalce din nou regulile în viitor. Astfel, în această hotărâre, Curtea nu a făcut decât să confirme că Comisia nu este ținută să își limiteze evaluarea la factorii aferenți situației particulare a întreprinderii în cauză.
- 95 Totuși, Curtea nu a hotărât că Comisia sau, după caz, Tribunalul, atunci când stabilesc un coeficient multiplicator în scop de descurajare, sunt în orice caz obligate să țină seama de alți factori în afară de cifrele de afaceri globale și de dimensiunea relativă a întreprinderii în cauză.

- 96 În acest context, trebuie să se constate, în al doilea rând, că criteriile de care Comisia a ținut seama pentru a stabili coeficientul multiplicator în scop de descurajare, și anume dimensiunea relativă a întreprinderilor în cauză și cifrele lor de afaceri globale, reies în mod clar din considerentele (474) și (475) ale deciziei în litigiu. Astfel cum Tribunalul a hotărât în mod întemeiat la punctul 250 din hotărârea atacată, nu poate infirma această concluzie faptul că Comisia s-a referit de asemenea la „circumstanțele speței”, având în vedere că nu rezultă din decizia în litigiu că Comisia ar fi vizat explicit alte elemente decât cele deja menționate, și că expresia „circumstanțele speței” trebuie să fie înțeleasă în sensul că vizează tocmai cifrele de afaceri globale și dimensiunea relativă a întreprinderilor în cauză.
- 97 În ceea ce privește motivarea referitoare la criteriile utilizate pentru stabilirea coeficientului multiplicator în scop de descurajare, este necesar să se constate că Tribunalul și-a motivat aprecierile în această privință în mod detaliat la punctele 242-250 din hotărârea atacată. Această motivare nu este afectată de nicio contradicție sau eroare de drept și relevă, în conformitate cu o jurisprudență constantă, raționamentul Tribunalului în mod clar și neechivoc, astfel încât să permită Versalis să cunoască temeiurile deciziei luate și Curții să își exercite controlul jurisdicțional (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 2 aprilie 2009, France Télécom/Comisia, C-202/07 P, Rep., p. I-2369, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 98 Primul aspect al celui de al cincilea motiv este, în consecință, nefondat.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al cincilea motiv, întemeiat pe o eroare de apreciere și pe motivarea insuficientă și contradictorie în ceea ce privește încălcarea de către Comisie a principiului egalității de tratament

– Argumentele părților

- 99 Versalis susține că, întrucât a ales să aplice o metodă matematică pentru a calcula o amendă, Comisia este legată de regulile inerente ale acesteia, sub rezerva unei justificări explicite cu privire la toți membrii unei înțelegeri. Tribunalul ar fi admis, în Hotărârea din 29 aprilie 2004, Tokai Carbon și alții/Comisia (T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 și T-252/01, Rec., p. II-1181), existența unei încălcări a principiului egalității de tratament în ipoteza în care un coeficient multiplicator de 1,25 a fost stabilit pentru o întreprindere și un coeficient multiplicator de 2,5 a fost reținut pentru o altă întreprindere, deși cifra de afaceri a uneia nu era decât dublul cifrei de afaceri a celeilalte. Această hotărâre ar stabili în mod clar existența unei legături directe între majorarea cifrei de afaceri și majorarea coeficientului multiplicator. Or, în hotărârea atacată, Tribunalul s-ar fi îndepărtat de aceste principii.
- 100 Potrivit recurenței, având în vedere cifrele de afaceri ale întreprinderilor implicate în încălcarea în cauză, pentru a asigura respectarea principiului egalității de tratament și a principiului proporționalității și pentru a evita în același timp aplicarea unui coeficient multiplicator mai mare de 3, Tribunalul ar fi trebuit să aplice un coeficient de 1,25, iar nu de 1,5 în privința Bayer și, în consecință, un coeficient multiplicator mai mic în privința tuturor celorlalte întreprinderi interesate, și anume un coeficient de 1,33 pentru Dow, de aproximativ 1,66 pentru EniChem și de 3 pentru Shell. Afirmția Tribunalului, care figurează la punctul 251 din hotărârea atacată, potrivit căreia „rezultă din decizia [în litigiu] că coeficientul multiplicator reținut pentru EniChem a fost calculat pe baza coeficientului reținut pentru Dow, iar nu pe baza coeficientului reținut pentru Shell”, ar fi inoperantă, deoarece principiul egalității de tratament s-ar aplica tuturor membrilor aceleiași înțelegeri.
- 101 Comisia consideră că recurența nu demonstrează nicio eroare de drept, ci propune mai curând o altă metodă de calcul, care ar conduce la aplicarea în privința sa a unui coeficient mai mic. Întrucât vizează și amenzi impuse altor întreprinderi, această cerere ar fi inadmisibilă. În plus, Comisia face trimitere la Hotărârea din 16 noiembrie 2000, Mo och Domsjö/Comisia (C-283/98 P, Rec., p. I-9855,

punctul 47), potrivit căreia nu poate, prin recurgerea exclusivă și sistematică la formule matematice, să se priveze de puterea sa de apreciere. Alegerea de a nu aplica coeficienți mai mari de 3, pe care Versalis pare să o împărtășească, ar antrena o anumită degresivitate a coeficienților multiplicatori în raport cu dimensiunea întreprinderilor, degresivitate de care recurenta ar fi beneficiat de altfel în mare măsură.

– Aprecierea Curții

- 102 Potrivit unei jurisprudențe constante, obiectivul factorului multiplicator în scop descurajator și al luării în considerare, în acest context, a dimensiunii și a resurselor globale ale întreprinderii în cauză constă în impactul avut în vedere pentru întreprinderea menționată, sancțiunea trebuind să nu fie neglijabilă în raport în special cu capacitatea financiară a acesteia (a se vedea în acest sens printre altele Hotărârea din 17 iunie 2010, Lafarge/Comisia, C-413/08 P, Rep., p. I-5361, punctul 104, și Ordonanța din 7 februarie 2012, Total și Elf Aquitaine/Comisia, C-421/11 P, punctul 82).
- 103 Tot potrivit unei jurisprudențe constante, Tribunalul, în cadrul competenței sale de fond, nu poate, prin recurgerea exclusivă și sistematică la o metodă de calcul matematică întemeiată numai pe cifra de afaceri a întreprinderii în cauză, să se priveze de puterea sa de apreciere în ceea ce privește stabilirea cuantumului amenzilor (a se vedea în acest sens în special, Hotărârea Mo och Domsjö/Comisia, citată anterior, punctul 47). Stabilirea unei amenzi adecvate nu poate fi rezultatul unui simplu calcul matematic întemeiat pe cifra de afaceri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 121, și Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 243).
- 104 În vederea calculării amenzilor impuse întreprinderilor care au participat la o înțelegere, un tratament diferit între întreprinderile în cauză este, așadar, inerent exercitării competențelor care îi revin Comisiei în materie. Astfel, în cadrul marjei sale de apreciere, Comisia are obligația să individualizeze sancțiunea în funcție de comportamentele și de caracteristicile proprii acestor întreprinderi în vederea garantării, în fiecare caz în speță, a deplinei eficacități a normelor privind concurența ale Uniunii (Hotărârea din 12 noiembrie 2009, SGL Carbon/Comisia, C-564/08 P, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 105 Astfel, potrivit jurisprudenței menționate la punctul 102 din prezenta hotărâre, Comisia este obligată în special să asigure că sancțiunea nu devine „neglijabilă” în raport mai ales cu capacitatea financiară a întreprinderilor în cauză, ceea ce nu impune însă ca unei întreprinderi care are o cifră de afaceri deosebit de ridicată în raport cu cea a celorlalți membri ai unei înțelegeri să i se impună o amendă majorată strict în funcție de raportul dintre cifra sa de afaceri și cea a tuturor celorlalte întreprinderi implicate în înțelegerea în cauză. Dacă situația ar fi aceasta, amenzile impuse celor mai mari întreprinderi dintr-o înțelegere și majorate potrivit unei asemenea metode matematice ar putea, desigur, să aibă un efect suficient de descurajator, dar ar risca să fie disproporționate în raport cu gravitatea încălcării săvârșite concret, în special în ipoteza în care, precum în prezenta cauză, există o diferență considerabilă între cifrele de afaceri ale întreprinderilor în cauză.
- 106 Având în vedere aceste considerații, nu se poate reproșa Tribunalului că a achiesat, în esență, la abordarea urmată de Comisie, care stabilise un coeficient multiplicator în scop de descurajare de 2 pentru Versalis și de 3 pentru Shell, întrucât această abordare urmărea să nu se aplice coeficienți multiplicatori în scop de descurajare disproporționați celor mai mari întreprinderi, cărora, pe baza unui simplu raport matematic între cifrele lor de afaceri și cele ale întreprinderilor de dimensiune mai mică, ar fi putut teoretic să li se aplice coeficienți multiplicatori în scop de descurajare mult mai ridicați.
- 107 Deși Versalis arată în această privință că, întrucât Comisia a ales să aplice o metodă matematică pentru a calcula o amendă, este ținută de regulile inerente ale acesteia, este suficient să se constate că, în prezenta cauză, Comisia nu a ales o asemenea metodă. Acest fapt, confirmat de altfel de Comisie cu

oazia audierii pledoariilor, reiese în esență din decizia în litigiu, în care Comisia a arătat expres, în considerentul (474), că existau diferențe considerabile între cifrele de afaceri ale întreprinderilor în cauză.

- 108 În ceea ce privește pretinsa motivare insuficientă a Tribunalului, este necesar să se constate că acesta a menționat, la punctul 251 din hotărârea atacată, ansamblul criteriilor pertinente pentru stabilirea coeficientului multiplicator în scop de descurajare. Dacă, în ceea ce privește pretinsa inegalitate de tratament între Versalis și Shell, Tribunalul se limitează să constate că „coeficientul multiplicator reținut pentru EniChem a fost calculat pe baza coeficientului reținut pentru Dow, iar nu pe baza coeficientului reținut pentru Shell”, această constatare este, în sine, desigur, foarte concisă, dar trebuie să fie coroborată cu precizarea adusă de Tribunal, la același punct, potrivit căreia Comisia „dispune de putere de apreciere în determinarea cuantumului amenzii și [...] nu are obligația de a aplica o formulă matematică exactă”.
- 109 Având în vedere aceste constatări ale Tribunalului, Versalis nu putea să fie indusă în eroare cu privire la considerațiile esențiale care au condus Tribunalul să achieseze, în esență, la evaluarea factorului descurajator efectuată de Comisie, întrucât aceste considerații s-au dovedit, după cum reiese din cuprinsul punctelor 102-106 din prezenta hotărâre, exacte. În consecință, nu poate fi reținută nici o motivare insuficientă în această privință a hotărârii atacate.
- 110 În consecință, cel de al doilea aspect al celui de al cincilea motiv de recurs trebuie considerat nefondat și acest motiv trebuie respins în întregime.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe faptul că Tribunalul a încălcat și a aplicat greșit dreptul Uniunii și a afectat hotărârea atacată de un viciu de motivare atunci când a declarat inadmisibile anumite anexe la cererea introductivă de instanță

Argumentele părților

- 111 Versalis apreciază, în esență, că respingerea ca inadmisibil a argumentului său referitor la secțiunea 4.3 din decizia în litigiu, intitulată „Reuniuni în cadrul înțelegerii”, se bazează pe o comparație formală efectuată de Tribunal între titlul părților din această decizie și titlurile părților care compun „secțiunea E” din cererea introductivă prezentată în primă instanță. Punctele 54-56 din cererea introductivă ar fi menționat și ar fi rezumat conținutul anexelor la aceasta, iar argumentul astfel invocat ar reieși cu suficientă claritate din textul cererii introductive înseși.
- 112 În plus, respectivele anexe, din care anumite părți ar fi menționate la punctele 61, 62, 64, 94 și 121 din cererea introductivă, nu ar conține niciun argument în drept. Așadar, Tribunalul ar fi hotărât în mod greșit că elementele care figurează în aceste anexe „nu îndepline[au] cerințele impuse de articolul 21 din Statutul Curții [...] și de articolul 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură [al Tribunalului]” și că „nu intra[a] în competența Tribunalului să cerceteze și să identifice în anexe motive [...] și argumente [...]”. În orice caz, hotărârea ar fi afectată de un viciu de motivare în această privință.
- 113 Ar fi, așadar, de asemenea lipsite de relevanță considerațiile care figurează la punctul 169 din hotărârea atacată, potrivit cărora Versalis nu ar putea remedia o lacună din cererea introductivă „prin introducerea, în stadiul replicii, a anumitor date de fapt sau juridice [...] și făcând trimitere la anexe [...] sau prin furnizarea de noi anexe la replică”. În schimb, faptul că Tribunalul a declarat aceste anexe inadmisibile ar fi avut drept consecință imposibilitatea Versalis de a invoca în favoarea sa elemente dezincriminatorii importante.

114 Potrivit Comisiei, în ceea ce privește respingerea anexelor în cauză, hotărârea atacată este conformă cu jurisprudența Tribunalului și a Curții. Tribunalul ar fi examinat cu atenție toate argumentele exprimate, chiar și în mod succint și sumar, în cererea introductivă. În schimb, ar fi respins în mod întemeiat trimiterea globală la anexele care figurează la punctele 54-56 din cererea introductivă, precum și tentativa tardivă a recurenței de a remedia lacunele din aceasta.

Aprecierea Curții

115 Mai întâi, este necesar să se amintească, astfel cum a procedat Tribunalul la punctul 161 din hotărârea atacată, că, în temeiul articolului 21 din Statutul Curții și al articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, orice cerere introductivă trebuie să indice obiectul litigiului și expunerea sumară a motivelor invocate. Pentru ca o acțiune să fie admisibilă, este necesar ca elementele esențiale de fapt și de drept pe care aceasta se întemeiază să rezulte, cel puțin în mod sumar, dar coerent și comprehensibil din însuși textul cererii introductive. Deși cuprinsul acesteia poate fi susținut și completat, cu privire la aspecte specifice, prin trimiteri la extrase din înscrisurile anexate, o trimitere globală la alte înscrisuri, chiar anexate la cererea introductivă, nu poate suplini absența elementelor esențiale ale argumentării în drept, care, în temeiul dispozițiilor amintite mai sus, trebuie să figureze în cererea introductivă. Cerințe similare există, astfel cum a subliniat Tribunalul la punctul 162 din hotărârea menționată, atunci când un argument este invocat în susținerea unui motiv.

116 În continuare, trebuie constatat că Tribunalul, având în vedere regula astfel amintită, a respins ca inadmisibil un argument referitor la secțiunea 4.3 din decizia în litigiu, intitulată „Reuniuni în cadrul înțelegerii”. Astfel, Tribunalul a considerat că acest argument era explicat, în drept și în fapt, numai în anumite anexe la cererea introductivă.

117 În această privință, trebuie să se constate mai întâi că Versalis, prin intermediul celui de al șaselea motiv, contestă, astfel cum reiese din titlul acestuia și din cuprinsul punctului 98 din recurs, „declarația de inadmisibilitate a anumitor anexe la cererea introductivă de instanță”. Or, Tribunalul nu a declarat inadmisibile anexele în cauză, astfel cum susține recurența, ci un argument care nu făcea decât să figureze, între mai multe alte elemente, în aceste anexe. În această privință, Versalis interpretează, așadar, greșit hotărârea atacată.

118 Faptul că Versalis interpretează în acest mod partea vizată a hotărârii atacate este confirmat de argumentația potențial insidioasă, care figurează la punctul 94 din recurs, potrivit căreia respingerea argumentului în cauză de către Tribunal se întemeiază pe o comparație „formalistă” între titlul părților din decizia în litigiu și titlurile părților care compun secțiunea vizată din cererea introductivă prezentată în primă instanță. Astfel, Tribunalul nu a respins acest argument pentru motivul că nu a fost corect intitulat, ci pentru că nu era reluat în însăși cererea introductivă. Tribunalul nu a arătat, la punctul 167 din hotărârea atacată, decât cu titlu suplimentar faptul că, în plus, un titlu corespunzător argumentului respectiv lipsea din cererea prezentată în primă instanță.

119 În ceea ce privește, în sfârșit, punctele 54-56 din cererea prezentată în primă instanță, reproduse la punctul 165 din hotărârea atacată, precum și notele aferente, care, potrivit Versalis, ar fi menționat și ar fi rezumat conținutul anexelor în cauză, trebuie să se constate că niciun argument specific de drept sau de fapt nu poate fi dedus din dezvoltările care figurează la aceste punctele și în aceste note. Concluzia Tribunalului potrivit căreia elementele esențiale de drept și de fapt referitoare la secțiunea 4.3 din decizia în litigiu nu sunt reluate în cererea introductivă este, prin urmare, fondată.

120 Așadar, la punctul 170 din hotărârea atacată, Tribunalul a declarat inadmisibil, fără a săvârși o eroare de drept, argumentul Versalis referitor la secțiunea 4.3 din decizia în litigiu. Cel de al șaselea motiv de recurs trebuie deci respins.

- 121 În consecință, întrucât niciunul dintre motivele invocate de Versalis în susținerea recursului formulat nu este fondat, este necesar ca acesta să fie respins în întregime.

Cu privire la recursul incident

Cu privire la excepția privind lipsa necesității de a se pronunța

- 122 În ședință, Versalis a invocat o excepție privind lipsa necesității de a se pronunța împotriva recursului incident formulat de Comisie, pentru motivul că aceasta nu mai avea interesul de a exercita acțiunea. Astfel, Comisia, după pronunțarea hotărârii atacate, ar fi informat recurenta cu privire la intenția sa de a redeschide investigația în măsura în care se referea la încălcări repetate săvârșite de Versalis în vederea adoptării unei noi comunicări privind obiecțiunile.
- 123 Această excepție nu este fondată.
- 124 În această privință, este necesar să se amintească mai întâi că pierderea interesului de a exercita acțiunea pe parcursul procesului nu are în principiu incidență asupra admisibilității, ci poate determina instanța să statueze că nu mai este necesar să se pronunțe asupra fondului cauzei (a se vedea în acest sens Ordonanța din 5 martie 2009, Comisia/Provincia di Imperia, C-183/08 P, punctul 31).
- 125 În prezenta cauză, astfel cum a arătat Comisia în mod întemeiat în ședință, ea și-a menținut totuși interesul de a exercita acțiunea, având în vedere că sancțiunea pecuniară impusă Versalis prin decizia în litigiu, majorată cu dobânzi de la data adoptării sale, ar continua să existe în ipoteza în care Curtea ar admite recursul incident formulat de Comisie, situație care nu ar exista în ipoteza în care Comisia ar adopta o nouă decizie. Astfel, într-un context comparabil, Curtea a statuat deja că pregătirea de către Comisie a unui proiect de regulament pentru a se conforma unei decizii a Tribunalului nu implică, în sine, pierderea de către Comisie a oricărui interes de a exercita un recurs (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 ianuarie 2002, Franța/Monsanto și Comisia, C-248/99 P, Rec., p. I-1, punctul 31).
- 126 În aceste condiții, excepția invocată de Versalis nu poate fi primită.

Cu privire la motivul unic

Argumentele părților

- 127 În susținerea recursului incident, Comisia invocă un motiv unic, întemeiat pe încălcarea articolului 296 TFUE coroborat cu articolul 101 TFUE, pe vicii de procedură care aduc atingere intereselor Comisiei și pe încălcarea principiului contradictorialității. Hotărârea atacată ar fi apreciat în mod greșit ca insuficiente elementele prezentate în decizia în litigiu în vederea stabilirii circumstanței agravante a încălcărilor repetate în privința Eni SpA și a Versalis.
- 128 Comisia amintește mai întâi că, în considerentul (430) al celei de a doua comunicări, își anunțase intenția de a lua în considerare, cu titlu de circumstanță agravantă, încălcările anterioare deja constatate și menționase expres participarea „ENI” la încălcările evidențiate în Deciziile polipropilenă și PVC II. Versalis nu ar fi luat poziție în această privință în cadrul procedurii desfășurate în fața Comisiei. Pentru prima dată în cererea introductivă prezentată în primă instanță, Versalis ar fi pretins, pe de o parte, că autorul încălcărilor anterioare și persoana implicată în prezenta încălcare nu ar fi identice întrucât sectoarele de activitate în discuție vizau produse și piețe diferite și fuseseră deja cedate înainte de adoptarea deciziilor menționate și, pe de altă parte, că întreprinderea din grup implicată în cauzele de concurență anterioare era EniChem SpA.

- 129 Versalis nu ar fi afirmat însă niciodată că societățile sancționate în Deciziile polipropilenă și PVC II nu erau plasate sub conducerea „grupului ENI”. Comisia apreciază că ar fi putut, dacă ar fi dorit, să impună în aceste decizii amenda aceleiași societăți-mamă, și anume Eni SpA, care controla în întregime EniChem SpA și Anic SpA, societăți destinate ale deciziilor menționate. În Hotărârea din 30 septembrie 2003, Michelin/Comisia (T-203/01, Rec., p. II-4071), Tribunalul ar fi confirmat că, în astfel de condiții, Comisia putea să considere în mod întemeiat că aceeași întreprindere fusese deja sancționată pentru același tip de încălcare.
- 130 Tribunalul nu ar fi adresat întrebări scrise părților cu privire la încălcările repetate și nu ar fi solicitat lămuriri cu privire la fapte în ședință. Prin urmare, hotărârea atacată ar fi anulat în parte decizia în litigiu în temeiul unui pretins viciu de motivare într-un mod cu totul neașteptat. În consecință, hotărârea atacată ar fi afectată de o încălcare a articolului 296 TFUE coroborat cu articolul 101 TFUE. Tribunalul ar fi stabilit în mod eronat obiectul și conținutul obligației de motivare. În plus, potrivit Comisiei, abordarea Tribunalului cuprinde o încălcare gravă a principiului contradictorialității și, în consecință, un viciu de procedură care aduce atingere intereselor ei.
- 131 Comisia subliniază că motivarea unui act trebuie apreciată în special în raport cu contextul său. Curtea, la punctul 66 din Hotărârea din 22 iunie 2004, Portugalia/Comisia (C-42/01, Rec., p. I-6079), ar fi considerat, astfel, suficientă o motivare sumară conținută într-o decizie adoptată într-un context bine cunoscut de destinatar. În plus, potrivit Comisiei, Tribunalul ar fi trebuit să îi ofere posibilitatea de a-și clarifica și de a-și preciza motivarea, astfel cum a procedat în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 13 decembrie 2012, Versalis și Eni/Comisia (T-103/08).
- 132 Potrivit Comisiei, considerentele (366)-(373) ale deciziei în litigiu stabilesc în mod clar existența unei continuități între întreprinderea destinată a Deciziei PVC II și cea implicată în încălcarea în discuție în prezenta cauză. În consecință, Comisia solicită anularea hotărârii atacate în măsura în care Tribunalul a anulat în parte decizia în litigiu în ceea ce privește constatarea încălcărilor repetate atât în raport cu Decizia polipropilenă, cât și în raport cu Decizia PVC II și, în orice caz, în măsura în care anularea respectivei decizii de către Tribunal vizează constatarea încălcărilor repetate în raport cu Decizia PVC II.
- 133 Versalis răspunde, în primul rând, că argumentele Comisiei întemeiate în special pe cauza în care a fost pronunțată Hotărârea Versalis și Eni/Comisia, citată anterior, au un caracter pur factual. Aceste argumente nu ar fi figurat nici în decizia în litigiu, nici în înscrisurile prezentate de Comisie la Tribunal și ar fi, așadar, inadmisibile.
- 134 În al doilea rând, recurenta arată că a fost înființată în anul 1989, și anume la mulți ani după încetarea comportamentelor sancționate prin Deciziile polipropilenă și PVC II și după cesiunea activităților vizate unor societăți terțe sau aportul acestor activități în întreprinderi comune. Nu ar exista, așadar, nicio continuitate economică și funcțională între respectivele activități și activitatea transferată recurentei la 1 ianuarie 2002 de o societate denumită „EniChem SpA”, care nu ar fi societatea EniChem SpA vizată de Decizia PVC II. Societatea-mamă a grupului ar fi fost, în perioada care face obiectul deciziilor anterioare, Ente Nazionale Idrocarburi, și anume un organism public, iar nu Eni SpA.
- 135 În al treilea rând, Versalis arată că invocarea de către Comisie a simplei posibilități teoretice de imputare, la momentul respectiv, a încălcărilor care fac obiectul Deciziilor [p]olipropilenă și PVC II în sarcina societății-mamă ar însemna să se creeze o prezumție irefragabilă de răspundere a unei societăți-mamă pentru comportamentele filialelor sale deținute în proporție de 100 %. În plus, Comisia ar fi trebuit să demonstreze, potrivit criteriului aplicat de ea la adoptarea acestor decizii, că societatea-mamă în cauză exercita o influență decisivă asupra Anic SpA și asupra EniChem SpA, ceea ce nu ar fi făcut nici în aceste decizii, nici în decizia în litigiu.

- 136 În plus, Eni SpA nu ar fi fost considerată responsabilă pentru comportamentele Anic SpA și EniChem SpA atunci când au fost adoptate deciziile anterioare și, așadar, nu ar fi fost niciodată audiată în această privință.
- 137 În al patrulea rând, în ceea ce privește atitudinea sa și cea a Eni SpA în cadrul procedurii administrative, Versalis arată că, în special în cursul audierii, a contestat efectiv imputarea încălcării repetate. În orice caz, ea nu ar fi avut obligația de a formula observații cu privire la a doua comunicare. Hotărârea Portugalia/Comisia, citată anterior, nu ar fi relevantă în acest context, întrucât Curtea a confirmat în această hotărâre posibilitatea Comisiei de a furniza o motivare sumară numai în cazul în care aceasta vizează chestiuni cu privire la care partea adversă nu a dat indicații în pofida unei obligații exprese în această privință. Or, o asemenea obligație nu ar exista în prezenta cauză.
- 138 În al cincilea rând, în ceea ce privește pretinsa încălcare a principiului contradictorialității, Versalis arată că argumentele sale nu au fost prezentate tardiv și că viciul sancționat de Tribunal afecta motivarea pe fond, astfel încât aceasta nu putea fi remediată în cursul procedurii jurisdicționale. În orice caz, motivarea unei decizii ar trebui să fie comunicată persoanei interesate în același timp cu decizia cauzatoare de prejudiciu și nu ar putea fi remediată în cursul procedurii desfășurate în fața instanțelor Uniunii. Argumentul invocat de Comisie ar fi, în consecință, lipsit de temei.

Aprecierea Curții

- 139 Trebuie amintit mai întâi că motivarea impusă la articolul 296 TFUE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente să își exercite controlul (a se vedea Hotărârea din 19 iulie 2012, *Alliance One International și Standard Commercial Tobacco/Comisia și Comisia/Alliance One International și alții*, C-628/10 P și C-14/11 P, punctul 72 și jurisprudența citată).
- 140 Astfel, în cadrul unei decizii individuale, reiese din jurisprudența constantă a Curții că obligația de a motiva o decizie de această natură are ca scop, în afară de a permite un control jurisdicțional, să furnizeze persoanei interesate indicații suficiente pentru a ști dacă decizia este eventual afectată de un viciu care permite contestarea validității sale (Hotărârea *Alliance One International și Standard Commercial Tobacco/Comisia și Comisia/Alliance One International și alții*, citată anterior, punctul 73 și jurisprudența citată).
- 141 Prin urmare, în principiu, motivarea trebuie comunicată persoanei interesate în același timp cu decizia cauzatoare de prejudiciu. Lipsa motivării nu poate fi remediată prin faptul că persoana interesată află care este motivarea deciziei în cursul procedurii în fața instanțelor Uniunii (a se vedea în special Hotărârea *Alliance One International și Standard Commercial Tobacco/Comisia și Comisia/Alliance One International și alții*, citată anterior, punctul 74 și jurisprudența citată).
- 142 Rezultă că, atunci când impune unei societăți o amendă pentru o încălcare a normelor Uniunii în materie de concurență și aplică, la calcularea amenzii, un coeficient multiplicator pentru a ține seama de faptul că aceeași societate a fost deja implicată anterior într-o încălcare a normelor de concurență, Comisia este ținută să furnizeze, împreună cu decizia prin care este impusă amenda respectivă, o expunere de natură să permită atât instanțelor Uniunii, cât și acestei societăți să înțeleagă în ce calitate și în ce măsură ar fi fost implicată în încălcarea anterioară. În special, în cazul în care consideră că societatea menționată a făcut parte din întreprinderea destinată a deciziei referitoare la încălcarea anterioară, revine Comisiei sarcina de a motiva această afirmație corespunzător cerințelor legale.

- 143 În prezenta cauză, trebuie amintit că, în considerentul (430) al celei de a doua comunicări, Comisia a indicat că va ține seama de constatările anterioare ale unor încălcări similare, făcând trimitere în această privință la Deciziile polipropilenă și PVC II și arătând că „ENI” a fost „implicată” în aceste decizii. În esență, aceeași constatare succintă se regăsește în considerentul (487) al deciziei în litigiu, în care Comisia observă, pe de altă parte, că „Enichem” fusese deja destinatară a deciziilor menționate. În plus, considerentul (488) al deciziei în litigiu poate fi interpretat în sensul că, potrivit Comisiei, aceeași întreprindere conform articolului 101 TFUE este autorul încălcărilor care fac obiectul Deciziilor polipropilenă și PVC II și al încălcării constatate prin decizia în litigiu.
- 144 Or, având în vedere că Decizia polipropilenă este adresată în special Anic SpA, iar Decizia PVC II în special „Enichem SpA”, trebuie să se constate că indicațiile existente în decizia în litigiu și amintite la punctul anterior din prezenta hotărâre nu permit în niciun mod să se înțeleagă în ce calitate și în ce măsură Versalis, care nu figurează nici printre destinatarii Deciziei polipropilenă, nici printre cei ai Deciziei PVC II, ar fi fost implicată în aceste decizii.
- 145 Deși Comisia arată că considerentele (366)-(373) ale deciziei în litigiu cuprind o descriere precisă a tuturor evenimentelor referitoare la „EniChem”, aceste explicații nu privesc totuși decât schimbările intervenite în cadrul grupului Eni în perioada 20 mai 1996-28 noiembrie 2002, astfel cum a constatat Tribunalul în mod întemeiat la punctul 167 din hotărârea atacată. Considerentele menționate nu conțin nicio precizare cu privire la societățile care formează întreprinderile destinate ale Deciziilor polipropilenă și PVC II, nu menționează dacă aceste societăți sunt identice cu cele vizate în decizia în litigiu, aspect pe care Versalis îl contestă, și nu vizează nici eventuale schimbări în acest context intervenite între data adoptării Deciziei polipropilenă, și anume 23 aprilie 1986, și cea a Deciziei PVC II, și anume 27 iulie 1994, și începutul încălcării constatate în decizia în litigiu, și anume 20 mai 1996.
- 146 În consecință, decizia în litigiu este insuficient motivată în această privință.
- 147 În ceea ce privește pretinsa încălcare a principiului contradictorialității, care ar avea drept consecință o atingere adusă dreptului la apărare, rezultă din jurisprudența citată la punctul 141 din prezenta hotărâre că Comisia era ținută să furnizeze o motivare suficientă încă de la adoptarea deciziei în litigiu. Nu reiese, așadar, că informații mai ample, pe care Comisia, în lipsa unei preținse încălcări a principiului contradictorialității, ar fi putut să le furnizeze Tribunalului, ar fi putut avea vreo incidență asupra rezultatului litigiului cu care a fost sesizat acesta.
- 148 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia Versalis sau Eni SpA, în cursul procedurii desfășurate în fața Comisiei, nu ar fi invocat faptul că destinatarii Deciziilor polipropilenă și PVC II, pe de o parte, și cei ai deciziei în litigiu, pe de altă parte, nu ar fi identici, este suficient să se amintească faptul că nicio dispoziție a dreptului Uniunii nu impune destinatarului unei comunicări privind obiecțiunile să conteste diferitele elemente de fapt sau de drept ale acesteia în cursul procedurii administrative.
- 149 În aceste împrejurări, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept prin faptul că a hotărât că, în decizia în litigiu, Comisia nu a prezentat suficiente elemente circumstanțiate și precise pentru a permite justificarea faptului că aceeași „întreprindere” în sensul articolului 101 TFUE a repetat un comportament ilicit și prin faptul că, în consecință, a anulat articolul 2 litera (c) din decizia în litigiu în măsura în care stabilește cuantumul amenzii impuse Versalis la 272,25 milioane de euro.
- 150 Prin urmare, întrucât motivul unic invocat de Comisie în susținerea recursului incident nu este fondat, se impune respingerea acestuia.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- ¹⁵¹ Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 138 alineatul (1) din acest regulament, aplicabil în procedura de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- ¹⁵² În ceea ce privește recursul principal, întrucât Comisia a solicitat obligarea Versalis la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta din urmă a căzut în pretenții, se impune obligarea sa la plata cheltuielilor de judecată.
- ¹⁵³ Referitor la recursul incident, întrucât Versalis a solicitat obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta din urmă a căzut în pretenții în ceea ce privește unicul său motiv, se impune obligarea sa la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) Respinge recursul principal și recursul incident.**
- 2) Obligă Versalis SpA la plata cheltuielilor de judecată aferente recursului principal.**
- 3) Obligă Comisia Europeană la plata cheltuielilor de judecată aferente recursului incident.**

Semnături